

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

CALENDAR DE INIMĂ

Două poezii inedite dedicate lui Șaguna

Despre Andrei Șaguna, cu prilejul împlinirii anului acesta a 175 de ani de la naștere am mai scris și în altă parte, și am consacrat de curând evenimentului și o Sesiune de comunicări la Institutul nostru teologic din Sibiu. Multe din comunicări au apărut sau vor apărea treptat în revista mitropoliei și în *Telegraful Român*. În cele ce urmează aș vrea să scot din uitare unele lucruri mai puțin cunoscute legate de amintirea lui Șaguna și anume două poezii inedite. Una îl omagia cu trei ani înainte de moarte, sub formă de scrisoare, datorată lui Teodor Ceantea, student la Graz, iar a doua, datorată lui G. Cristureanu, deplîngea „Suferințele” marelui mitropolit, îndurate din partea „coalitiei uniților ieziți”, scrisă la Brașov, exact cu o lună înainte de moartea sa.

Iată-o pe cea dintâi, cu titlul: 30 noiembrie 1870
12 decembrie

Esclentissime Doamne Arhiepiscoape și Mitropolit!

...in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer Tua tempora.
Horatius

Pe arepi de zefire sosi... sosi în fine
Și ziua mult dorită de populu romanu
O dulce suvenire ne-adeuce ea cu sine;
Sălțează deci mlădiță din trunchiul Quirinianu!

Îmbracă-te acum în vesta de serbare,
Și vin-să frîngem laur din sacrele cîmpii!
Pletind din el suna în ziua asta mare,
S-o punem sus pe fruntea cu plete argintii!

O vină scumpe frate! din munte din cîmpie,
Nainteai lui cu toții genunchii să plecăm!
Ca și în dumbrăvioară să facem armonie,
Și-n semn de reverență ăst cînt să-l întonăm:

Tu mare împărate din vechea reședință
Revarsă-a tale daruri pe capul lui Andrei!
Ca turma adăpată din sacra ta credință,
S-o poată duce-ntregă în cîmpii elizei!

Și parcelor demanda să fie cruțătoare
Și firul Lui să-l toarcă din lung și netezit
Rugămu-te părinte cu animi arzătoare
Ascultă pre poporul de lupi alesiiu!

În ore desperate, în zile de durere
Aflăm la el balsame prin care ne curăm,
De noi atotputințe aibi dară îndurare!
Trimite Lui aceea de care te rugăm!

A ta simțită casă fusese profanată
Și dată piericunii de spurcatul păgîn
Andrei i-a dat puterea, mărirea de o dată
Și-a scos din focul gheenei seminția lui Quirin

Găstește-un tron de lauri sub umbra răcoasă
În regnul fericirii din cîmpul elizeu!
Și cînd Gavriil chema-L-va din lumea volburoasă
Acela dă-I-l premiu pentru serviciul Său!

Am transcris poezia după ortografia actuală, păstrînd bineînțeles vocabularul autorului, spre ex. *cruțătoare* schimbat în *cruțătoare*, *credenția* schimbat în *credință*, *demanda*, lăsată așa cum este (cererea) etc. Poezia e semnată *Teodoru Ceantea*, „ascultătoriu de filosofia”, și datată Graz 26 Nov./8 Dec. 1870. Ocazia cu care îi trimite această poezie este sărbătoarea Sfîntului Andrei, de la 30 noiembrie, onomastica lui Șaguna.

Scrisoarea e scrisă cu cerneală neagră pe trei pagini 24x14 cm. pe hirtie astăzi îngălbenită. Pe pagina a patra Șaguna scrie cu mina lui răspunsul ce i-a trimis autorului: „Versurile cele bine nimerite și mie la ziua onomastică trimise, mi-au căsunat o mîngîiere mare, care aceea au provenit din

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Istorici străini despre mitropolitul Andrei Șaguna

Unul dintre istorici străini cu constante preocupări în domeniul istoriei românești este profesorul Keith Hitchins de la Universitatea Statului Illinois, S.U.A., care în anul 1965 a început să publice în reviste de istorie de peste hotare și o serie de studii despre Mitropolitul Andrei Șaguna iar în anul 1977 a tipărit în prestigioasa editură a Universității Harvard volumul de peste trei sute de pagini intitulat: *Orthodoxy and Nationality: Andrei Șaguna and the Romanians of Transylvania, 1846—1873*.

După cum sugerează și titlul volumului, autorul urmărește în cuprinsul lucrării cele două mari coordonate ale activității Mitropolitului Șaguna: strădanțiile neobosite pentru stabilirea unei traicnice baze constituționale de funcționare a Bisericii Ortodoxe Române din provinciile românești printr-o monarhia habsburgică, restaurarea Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei reprezentînd încoronarea acestor strădanii, precum și lupta neabătută pentru obținerea de drepturi politice și deplină egalitate pentru populația românească majoritară din Transilvania. Mitropolitul Andrei Șaguna a văzut cele două idealuri într-o interdependență reciprocă în situația de atunci cînd ierarhii erau nu numai conducători bisericești ci și reprezentanți politici ai românilor din Transilvania ca urmare a faptului că românii fiind excluși de la participarea la structurile politice ale Transilvaniei doar Biserica lor a supraviețuit ca instituție specific românească și apărătoare a intereselor românești.

Profesorul american trasează drumul parcurs de cel ce va deveni unul din marii conducători ai neamului său, încă din anii copilăriei în familie și în cercurile macedo-românilor de la Buda tocmai într-o epocă de renaștere

a sentimentului național. Ucenicia viitorului ierarh în cele ale neamului său s-a desăvîrșit în anii petrecuți de el la Vîrșet unde a avut posibilitatea să observe tîria sentimentului național la conaționali săi care se străduiau să obțină drepturile ce li se cuveneau în conducerea acelei eparhii.

Revoluția de la 1848 nu a avut în tinărul ierarh de la Sibiu un privitor pasiv al evenimentelor ci un participant implicat total în desfășurarea acestora și astfel el a fost repede recunoscut de către intelectualii români ca un apărător hotărît al națiunii române din Transilvania în acele vremuri de răscruce.

În acest volum este subliniată, apoi, tîria și consecvența cu care Șaguna a urmărit realizarea idealurilor sale, nefiind descurajat de nici o piedică. Atunci cînd numeroasele sale călătorii la Curtea din Viena s-au dovedit fără succes, ierarhul ortodox român de la Sibiu și-a concentrat eforturile asupra dezvoltării culturale și spirituale a românilor pentru ca atunci cînd împrejurările o vor permite să-l găsim din nou în fruntea acțiunilor politice ca sprijinitor al ideii de unificare politică a tuturor românilor din monarhia habsburgică.

Activitatea politică a lui Șaguna de după compromisul dualist austro-ungar de la 1867 este privită din perspectiva luptei intelectuale laici de a dobîndi controlul asupra mișcării naționale românești din Transilvania care s-a împărțit acum între pasiviști, conduși de G. Barițiu și I. Rațiu, și gruparea lui Șaguna care milita pentru rămînerea în cadrele unui activism politic prin care să se manifeste opoziția față de actul de la 1867.

Realizarea de căpătîi a lui Șaguna, o spune autorul american, a fost reînființarea Mitropoliei

Ortodoxe a Transilvaniei în 1864, act de egală importanță pentru viața bisericească și națională întrucît pentru Șaguna activitatea sa în mișcarea națională avea ca prim cadru de referință Biserica. Șaguna a militat și pentru îmbunătățirea situației economice și a sistemului de învățămînt al românilor din Transilvania.

Lucrarea profesorului K. Hitchins oferă fresca unei epoci de intensă activitate din istoria Transilvaniei a cărei figură majoră a fost Andrei Șaguna care este înfățișat ca ziditor de epocă nouă pentru românii ortodocși.

Informații prețioase despre rolul Mitropolitului Andrei Șaguna în mișcarea națională românească sînt oferite cititorilor de limbă germană în mai multe pagini din cartea profesorului Emanuel Turczynski de la Universitatea din Bochum, intitulată: *Konfession und Nation: Zur Frühgeschichte der serbischen und rumänischen Nationsbildung*, (Confesiune și Națiune: Despre istoria veche a formării națiunilor sîrbă și română), publicată de Editura Pedagogică de la Düsseldorf în anul 1976.

Em. Turczynski atrage atenția asupra importanței deosebite pe care a avut-o pentru dezvoltarea conștiinței naționale românești din Transilvania, Constituția bisericească redactată de Andrei Șaguna și în special participarea laicilor la conducerea treburilor bisericești. Această participare se realiza prin sinoadele eparhiale, care arătau clar că programul lui Șaguna era un program care urmărea reînființarea Mitropoliei, crearea de condiții mai bune de instruire a clerului și a păturilor largi ale populației. Democratizarea administrației bisericești inițiată de Șaguna a re-

(Continuare în pag. a 2-a)

A. Jivi

Vasile Goldiș — militant pentru dezrobire națională și socială

La 10 februarie a.c., s-au împlinit 50 de ani de la moartea lui Vasile Goldiș, luptător pentru libertate și unitate națională. El s-a născut la 12 noiembrie 1862, în satul Mocirla (azi Lunca Teuzului), județul Arad, fiind unul dintre cei trei copii ai preotului Isaia Goldiș.

Pentru bunele rezultate obținute în timpul studiilor liceale, Episcopia ortodoxă română din Arad i-a acordat o bursă de studii care i-a înlesnit urmarea, între anii 1881—1884, a cursurilor Facultății de litere și filosofie la universitățile din Budapesta și Viena. Curînd după obținerea diplomei de licențiat în litere și filozofie, la invitația episcopului Ioan Popasu, se va stabili la Caransebeș, funcționînd ca profesor la Institutul pedagogic-teologic. În paralel cu activitatea sa didactică își va începe și binecunoscuta sa activitate socială pentru propășirea națiunii române.

Activitatea sa publicistică, pusă în folosul acestui mare ideal, va debuta la „Foaiă diecezană” de la Caransebeș.

Nu după multă vreme îl vom întîlni pe Goldiș la Brașov, ca profesor la liceul „Andrei Șaguna”. Pentru bunul mers al procesului de învățatură din această școală românească, prima sa preocupare va fi editarea manualului de istorie, limba latină și constituția pentru uzul elevilor. Prezența sa a fost remarcată și în intensa viață culturală și politică a Brașovului acelor vremuri. Ca luptător pentru împlinirea idealurilor naționale, Goldiș reușește să mobilizeze 200 români care să reprezinte comitatul Brașov ca delegați la procesul „Memorandumului”, care a început la Cluj în 1892. Pentru activitatea sa, înflăcăratul militant este suspectat și declarat instigator de către autoritățile vremii.

În manualul „Elemente de Constituția patriei”, tipărit în 1894 la Brașov, Vasile Goldiș scoate în evidență lipsa drepturilor social-politice ale românilor din Ardeal, cit și grelele obligații la care erau supuși de stăpînire.

În 1893 el devine membru al Partidului Național Român din Transilvania, colaborînd totodată și la prestigioasa revistă sibiană „Tribuna”.

În 1901 părăsește Brașovul, stabilindu-se la Arad, în calitate de secretar episcopesc. Va deveni acum un colaborator permanent al ziarului „Tribuna poporului”, pledînd în articolele sale pentru o literatură care să oglindească viața adevărată a poporului.

Între anii 1906—1910, ca deputat de Radna, în Parlamentul de la Budapesta rostește 22 de discursuri împotriva legilor „asupritoare de naționalități”. Este de remarcat curajul cu care el demască corupția din Parlament, cit și legile îndreptate împotriva poporului, îndemnînd pe toți românii să fie uniți în acțiunile pe care le vor întreprinde, pentru dobîndirea drepturilor lor naționale.

În anul 1911, Goldiș devine director al ziarului „Românul” din Arad pe care-l va transforma în susținător al luptelor politice care se pregăteau pentru întregirea neamului. Zelul și curajul de care a dat dovadă a dus la suspendarea ziarului în 1916, reapărînd abia în noiembrie 1918.

Cînd membrii P.N.R. se întrunesc la 12 octombrie 1918, la Oradea, Vasile Goldiș redactează Declarația care va fi prezentată în Camera deputaților Parlamentului din Budapesta, invocînd „dreptul firesc” al națiunilor la autodeterminare. În 29 octombrie se instituie la Buda-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. asist. Liviu Streza

FERICIRILE (III)

„Fericii cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”

A vedea pe Dumnezeu constituie cel mai de preț bun spiritual. Însă acest bun este dăruit numai celor curați cu inima. De sine înțeles, curați și în conștiință. Deci fără petele răutății, de orice fel; și fără motive reale de neliniște a cugetului.

Vor „vedea” nu cu ochii trupesți, pentru că pe Dumnezeu, fiind spirit („duh”), (Ioan 4, 24) nu-l putem primi prin canalele simțurilor. „Pe Dumnezeu a-L vedea nu este cu puțință oamenilor.” El este duh, suflu energetic supramaterial atît de puternic, încît, dacă am adăuga atributul *zdrobitor*, (suflu energetic zdrobitor) am spune prea puțin, mai ales că, de fapt, susține totul. De aceea, în condițiile de după înviere, *spiritele* (sufletele) vor fi acelea care vor „vedea” pe Dumnezeu. Totuși, la vederea vor participa și „luminătorii trupului”, ochii. Pentru că, deși rămînînd identic cu Sine, Dumnezeu se va adecva și posibilității trupurilor spiritualizate, cel puțin imponderabile și eliberate de servitutea spațio-temporalității.

De fapt expresia „vor vedea” înseamnă: vor cunoaște. Cei curați vor experia în mod conștient eficiența prezenței lui Dumnezeu; vor simți efectele mult binefăcătoare ale puterii divine adecvate posibilității umane. Își vor da seama că iluminarea lor intelec-

tuală este cauzată de lumina divină. Căci „Dumnezeu este lumină” (I Ioan 1, 5). Adică energie spirituală care face inteligibil adevărul. Își vor da seama și vor simți că elevata lor stare psihică are cauză dumnezeiască. Totodată, vor fi pătrunși de iubirea divină. Căci „Dumnezeu este (și) iubire”; însăși iubirea întreit personală (I Ioan 4, 8). Suflu energetic divin este promovant.

Sfîntul Grigorie de Nyssa afirmă că, parțial, în cei curați cu inima, încă de pe acum se reface chipul lui Dumnezeu, iar la înviere va fi refăcut deplin. Astfel, pe cît le este posibil, cei curați vor simți spiritualitatea divină, tripersonală, reflectîndu-se în sinea lor. În trifuncționalitatea sufletului lor de atunci vor cunoaște arhetipul, adică pe Dumnezeu cel în trei Persoane.

Totuși va fi și o vedere propriu-zisă: a omenității lui Dumnezeu-Fiul. O vedere prin mijlocirea ochilor trupurilor spiritualizate, va fi văzut *Iisus Hristos*, El, cu firea Sa umană îndumnezeită, va veni ca Judecător drept. Sfîntul Ioan Teologul afirmă că „orice ochi îl va vedea” (Apoc. 1, 7). Însă numai pe „slujitorii Lui”, adică pe cei curați cu inima, îi asigură că „vor vedea fața Lui” (Apoc. 22, 4).

(Continuare în pag. a 2-a)

Gheorghe Șoima

Două poezii inedite dedicate lui Șaguna

(Continuare din pag. 1)

inima curată și din îndepărtare. Eu binecuvînt pe D-ta pentru purtările morale de pînă acum și sperez ca cu ajutorul Tatălui ceresc vei rămîne statornic pe calea cea fericitoare pe care ai pornit. Primește darul aici închis de 20 fl., ca un semn al bunei voințe cu care sum, al D-tale, de tot binele vointorii. Sibiu”.

Răspunsul i-a fost trimis lui Teodor Ceantea a doua zi, la 1/13 decembrie 1870, după cum se poate deduce din data pusă cu creionul, la sfîrșitul conceptului probabil de către secretarul copist, Teodor Ceantea, care pe vremea aceea era „ascultătoriu de filozofie” la Graz, n-a rămas un necunoscut. S-a născut la 10 august 1847 (deci în 1870 avea 23 de ani) la Deda, jud. Mureș, din părinți țărani. A studiat la Reghin, Blaj (liceul), Graz și Viena. În 1876 a fost numit profesor de aritmetică, fizică, geografie și istorie la secția pedagogică a Institutului din Arad, unde a funcționat pînă în 1903. S-a pensionat în 1904 de boală și a murit în 1906. „Dotat de natură cu alege însușiri, cu un temperament și o ținută care îl predispunau pentru cariera de dascăl, sirguincios, neobosit și punctual, îmbinînd rigoarea de la catedră cu o iubire și îngrijire părintească, a dat strălucire catedrei ce o ocupa și se bucura de o rară trecere și autoritate înaintea elevilor săi. În puterea acestor calități, „tata Ceantea” era o forță educativă, care avea darul de a-și da și imprima sufletul său în sufletul și inima ascultătorilor săi. A și crescut o generație de învățători conștii de chemarea și demnitatea lor de dascăli” (cf. Teodor Botis, *Istoria școlii normale (preparandiei) și a Institutului Teologic ortodox român din Arad*, Arad, 1922, p. 385).

A fost președintele „Reuniunii învățătorilor greco-ortodocși români din comitatul Aradului”, conducînd nenumărate adunări generale, conferințe și fiind adesea vorbitorul principal. (Vezi *Telegraful Român*, 3, 1892, 7, 1900). A condus, pînă în 1901, tipografia diecezană și a scos multe cărți și calendare. A fost și membru în sinodul diecezan (Adunarea eparhială) de la Arad. A publicat două manuale școlare: *Compendiu de geografie universală*, Arad, 1880 și 1884, și *Aritmetica generală și specială*, Arad, 1884. A colaborat la *Federatiunea*, la *Familia* lui Iosif Vulcan, la *Biserica și școala* din Arad, cu poezii, studii și articole științifice. A scos un extras: *Creațiunea și dezvoltarea spirituală primitivă a omenirii*, Arad, 1877, și *Pluralitatea lumilor locuite*, Arad 1877, precum se vede, teme tot atât de căutate și atunci ca și azi. A fost colaborator la *Enciclopedia* lui Diaconovici; la volumul I și II, cu probleme de cosmologie.

Se știe că Vasile Alecsandri îi trimitea cărțile ce publica, întotdeauna cu dedicație (cf. I. D. Suciu, *Unitatea poporului român. Contribuții istorice bănățene*, Timișoara, 1980, p. 132, n. 13). La Viena a fost coleg cu Mihai Eminescu, la universitate și la „România Jună”. De altfel Eminescu l-a căutat la Deda, în satul natal, cunoscîndu-l din auzite, cu mult înainte, pe la 1866, cînd a și fost găzduit de tatăl lui Ceantea trei zile. El însuși, Teodor Ceantea n-a fost acasă fiindcă apucase să plece la liceu la Blaj. S-au cunoscut mai tîrziu la Viena. (cf. Vasile Netea, *Eminescu, călător prin eparhia Alba Iulia*, în „*Îndrumător pastoral*” VI, Alba Iulia, 1982, p. 168—169).

La moartea lui Eminescu, Ceantea a publicat o poezie intitulată: „*Pre mormîntul lui Mihai Eminescu*”. Iată o strofă: „Acolo idealuri acum te înconjoară / Acolo auzi glasul părintelui ceresc / Aceluia te roagă, prin lira ta ușoară / Să binecuvînteze poporul românesc!” (publicată în „*Biserica și Școala*”, Arad, nr. 26, 1889, p. 204; cf. Iulian Negriță, *Mihai Eminescu*, în „*Orizont*”, 2, 1984, p. 10).

A publicat versuri și în *Telegraful Român*. În 1871 i-a apărut un *Devotament excelenței sale Domnului Andrei Baron de Șaguna*... (*Telegraful Român* XIX,

1871, nr. 72, p. 288), iar în 1873 i-a apărut sonetul *La Paști*, scris „la Grațiu” (Graz) pe cînd era tot student încă, dedicat tot lui Șaguna (*Telegraful Român*, XXI, 29, 1873, p. 114).

N-a pierdut ocazia unei poezii nici cu ocazia trecerii la cele veșnice a lui Șaguna. A trimis tot din Graz: *La mormîntul excelenței sale Prea Sfințitului Arhiepiscop și mitropolit Andrei baron de Șaguna* (*Telegraful Român*, XXI, 1873, nr. 56, p. 213).

Poezia pe care o publicăm noi a rămas nepublicată pentru că lui Șaguna nu-i plăceau astfel de preamăriri, deși erau practicate în epocă.

Dar, dacă unii îi dedicau versuri omagiale, erau alții care îl necăjeau, mai ales după 1863. Printre aceștia din urmă au fost adesea și „frații” din strana cealaltă. Șaguna a fost discret cu privire la aceștia. Cînd și cînd, în jurnalul său răzbește cite un năduf împotriva „ultramontanilor”, cum îi plăcea să-i numească, dar în polemici deschise nu s-a angajat niciodată. Uniția i-a sfișiat permanent inima, pentru că îi despărțea pe români. A încercat mereu să-i adune pe români într-o singură Biserică. I-a adus de citeva ori sub același acoperiș, de ideal și unitate românească, precum la Blaj, la Sibiu, la Alba Iulia, apoi în cadrul *Asociațiunii* etc. dar nu la același altar. Se vede însă că unii unii l-au necăjit rău de tot de s-a văzut G. Cristurianu nevoit, în numele opiniei publice, să scrie un pamflet întru apărarea mitropolitului și să-l tipărească pe o foaie volantă la Brașov, în 1873. (foaia ne-a fost comunicată de prof. Vasile Oltean de la Muzeul din Scheii Brașovului) Iată-o:

Suferințele mitropolitului Șaguna de la coalitiia uniților anul 1873 mai 15/27

Sfîntul Andrei geme, plînge!
Pisma, pofta de domnie,
Lăcomia fără-omenie
A uniților renegați
Ce sînt tare răi spurcați,
Aștia grăbesc într-una
S-extermine pe Șaguna!
Curagiu, o! mare bărbat!
Căci virtutea Ți-a-nsemnat
În viața-ți mulțumirea
Iar în seculi nemurirea

(Tipărită pe foaie volantă 19,5×12,5 cm, la Römer și Kamner, în Brașov, 1873).

George Cristureanu a fost unul din marii prieteni ai lui Șaguna. Născut în România (la 10 aprilie 1810 la Cîmpulung) din tată muntean și mamă ardeleană — Raveica, fata protopopului din Murăș-Criștur — a peregrinat cînd într-o parte, cînd într-alta a munților, urmîndu-și mama, după moartea timpurie a tatălui. A studiat la Școala lui Gheorghe Lazăr la București, avîndu-l profesor pe marele dascăl, apoi a intrat în armata română ca soldat. A ajuns pînă la gradul de căpitan, rămînînd sub arme pînă

în anul 1852. Timp de opt ani după aceea a călătorit în Occident, ca să vadă lumea, iar în 1860 s-a stabilit la Brașov. Aici tocmai se ctitoroa, *Gimnaziul* de către Șaguna. Fiind destul de avut, din solidaritate cu Șaguna, Cristureanu donează școlii o moșie cu un venit anual de 600 florini, și multe obiecte de inventar, de mare valoare.

Convins că românii din Transilvania se pot ridica numai prin Biserică și prin preoți, s-a alăturat inițiativei lui Șaguna de a cultiva preoții, și a lăsat prin testament Seminarului Andreian din Sibiu 40 de pogoane în comuna Rotbav și alte 41 de pogoane în alte localități (Prais, Teliu, Marcoș, Valea Buzăului), cu clauza că „dacă se va vinde un petec din aceste pămînturi”, venitul și restul pămîntului să treacă în posesia Mitropoliei din București. Așa își puna dania la adăpost de instreinare, și îi asigura rostul pe care l-a dorit el.

El îl numește pe Șaguna în testament „cel mai sincer amic și duhovnic al meu” și-și motivează dania astfel: „fiindcă m-am convins că clerul român grec ortodox din Transilvania poate lucra mai mult pentru lumina și morala poporului român, ca să poată deveni cler luminat — cum s-a silit nemuritorul părinte Andrei Șaguna...” A mai dat 37.000 de florini „pentru a se înființa după dorința ce a avut-o prea iubitul meu părinte mitropolit Andrei Șaguna, un internat” pentru cei ce vor studia în *Gimnaziul* de la Brașov. (cf. Dr. Eusebiu R. Roșca, *Monografia Institutului Seminarial teologic-pedagogic „Andreian”, Sibiu*, 1911, p. 246—247; Testamentul lui Cristureanu în Protocolul Sinodului arhidiecezan Sibiu, 1885, p. 173; *Biografia lui G. Cristureanu*, a fost scrisă de Bartholomeu Baulescu, Brașov, 1879).

La un an după moartea lui Șaguna, a murit la Brașov și G. Cristureanu, la 2/14 decembrie 1874. După aceste informații asupra biografiei sale, e lesne de înțeles minia din pamfletul scris împotriva celor care îl necăjeau pe „prietenu și duhovnicul” său. Nicolae Popea, cel mai apropiat de Șaguna dintre cei care i-au scris biografia, notează că medicii spuneau că bătrînul mitropolit va muri „de supărare”. Supărarea nu l-a ajutat să-și biruie boala. Trebuie să fi fost mari aceste supărări, pe care le va fi destăinuit prietenului Cristureanu. Acesta a protestat cum a putut. Nu se știe dacă Șaguna bolnav și sub supraveghere permanentă în ultimele luni, a mai cunoscut acest pamflet.

I-l vor fi arătat ca să-l mîngie, omeneste, ca opinia publică românească era de partea lui. Viitorul i-a făcut însă dreptate definitivă: Istoria s-a declarat de partea lui și îl pomeneste ca pe un mare tribun al Națiunii și al Bisericii. Așa îl pomenim și noi acum, la 175 de ani de la naștere și la mai mult de 100 de ani de la moartea sa (1809—1873).

Istorici străini despre mitropolitul Andrei Șaguna

(Continuare din pag. 1)

prezentat un element de sprijin în lupta politică a românilor împotriva maghiarizării și o experiență prețioasă pentru mișcarea națională românească în epoca de după moartea marelui mitropolit.

Autorul vest-german arată că pentru atingerea țelului său prioritar la reînființarea Mitropoliei Ortodoxe, Șaguna a scos în evidență poziția sa de loialitate față de stat. Șaguna a mai cerut înlocuirea termenului de „neunită”, folosit pentru Biserică sa, cu cel de „orientală” socotind că primul reprezenta o jignire la adresa independenței Bisericii Ortodoxe din Transilvania.

Pe de altă parte, prestigiul pe care Șaguna l-a cîștigat pentru Biserică Ortodoxă pe tărîmul politicii bisericești și școlare i-a permis să-și aducă contribuția la

unificarea țelurilor culturale și politice ale românilor din Transilvania și Banat.

Este evidențiată, apoi, importanța pozitivă pe care activismul recomandat de Șaguna, spre deosebire de pasivismul propus de Barițiu, în opoziția față de compromisul dualist de la 1867, a avut-o asupra românilor pentru că în felul acesta ei nu s-au dat îndărăt de la dezbaterile politice ci cu ajutorul clerului lor s-au ridicat împotriva manipulărilor dualismului.

Mitropolitul Andrei Șaguna este socotit de către profesorul vest-german a fi fost principalul reprezentant al românilor ortodocși din Transilvania care a luptat în egală măsură pentru drepturile confesionale cit și pentru cele politice ale națiunii sale.

Vasile Goldiș...

(Continuare din pag. 1)

pesta Consiliul Național Român Central, format din 6 membri, printre care și Goldiș, pentru punerea în practică a celor exprimate în Declarație.

La 6 noiembrie 1918, Goldiș redactează manifestul intitulat „Către Națiunea română”, în care se pune, printre altele, și problema înființării gărzilor și consiliilor naționale române.

În numele Marelui Sfat al națiunii române, tot el redactează, la 18 noiembrie 1918, manifestul „Către popoarele lumii”, făcînd cunoscută întregii lumi cea mai arzătoare dorință a poporului nostru, aceea de a se constitui într-un stat național unitar, suveran și independent. Participant activ la pregătirile intense în vederea convocării unei adunări a reprezentanților tuturor categoriilor sociale din Transilvania, Goldiș redactează și tipărește la 21 noiembrie 1918, în ziarul „Românul”, textul convocării Adunării Naționale de la Alba Iulia.

În cadrul Adunării, Goldiș rostește discursul solemn, prin care se motiva unirea, expunînd apoi Rezoluția Unirii, care prevedea unirea definitivă a Transilvaniei cu România, precum și principiile care trebuie să stea la baza noului stat român: deplina egalitate a națiunilor mici și mari, precum și excluderea războiului dintre mijloacele de rezolvare a conflictelor.

Activitatea sa militantă pentru libertate și unitate națională, Vasile Goldiș și-o continuă apoi ca ministru al instrucției cultelor și naționalităților, în Consiliul Dirigent, ca ministru în guvernul I. C. Brătianu, ca președinte al Camerei și ca deputat al P.N.R. în diferite circumscripții.

La 14 decembrie 1918, el este numit în fruntea unei delegații care a prezentat actul Unirii la București, rostind în sala tronului un vibrant discurs, în care a evocat lupta de veacuri a poporului român pentru libertate și neatințare, pentru a rămîne statornic pe plaiurile străbune.

Pentru activitatea sa publicistică, în mai 1919, Academia română îl alege membru de onoare.

În ultima parte a vieții sale, deși retras din viața politică, Goldiș continuă să susțină prin „Astra” politica de emancipare economică a maselor.

La vîrsta de 72 de ani, în 10 februarie 1934, marele patriot român a încetat din viață la Arad, organizîndu-i-se funeralii naționale.

FERICIRILE

(Continuare din pag. 1)

Deci vor fi două moduri de a vedea pe Dumnezeu: unul, spre condamnare, va fi cel al celor ce voiesc să fie singuri văzători. Sint cei ce „L-au împuns” cu egoismul lor. Ei „se vor jeli”. Altul, al celor ce, dorind să fie și alți văzători, constată cu bucurie că mai sint mulți. Aceștia îl văd cu adevărat; „vor vedea fața Lui”. Ei vor fi fericiti.

„*Fericiți făcătorii de pace, că aceia liii lui Dumnezeu se vor chema*”

Prin pace înțelegem condiția normală a conviețuirii, condiția voită de Dumnezeu. Normalitatea conviețuirii omeneste o asigură unitatea întregului social, (familie, societate, în general). Iar prin unitatea întregului înțelegem rodul susținerii reciproce a componentelor acelui întreg și convergența lor, deci tinderea tuturor spre același centru: binele comun. Comun, în sens larg, intern și extern, implicînd și binele semenilor. Firește, acolo unde există unitate, pe aceasta o asigură iubirea, iar lipsa unității, deci a păcii, atestă lipsa iubirii.

Pacea voită de Dumnezeu creiază, ea însăși, stare de fericire, de rai. Absența păcii instalează nefericire, stări infernale. De aceea, pe drept cuvînt sint (mai ales vor fi) fericiti cei ce — cu dragoste — aplanează conflictele și restaurează pacea, acolo de unde ea a fost izgonită, adică restabilesc condiția normală a conviețuirii, voită de Dumnezeu.

Desigur că numai cei curați cu inima pot fi realizatori ai păcii. De aceea, Mîntuitorul și asociază cele două „*Fericiți*”: cea despre cei curați cu inima și cea despre făcătorii de pace. Tot de sine înțeles că și făcătorii de pace vor vedea pe Dumnezeu, mai ales dacă, aici pe pămînt, vor fi mereu preocupăți de menținerea și restaurarea păcii.

Dumnezeu îi va învrednici de cea mai înaltă demnitate spirituală. Ei se vor chema fiii lui Dumnezeu; oameni-fii ai lui Dumnezeu. Aceasta constituie și cel mai pregnant indiciu cît de valoroasă este pacea, cît de necesară este ea vieții.

În următoarele două enunțuri Mîntuitorul afirmă suveranitatea fericirii, statul ei birutor chiar asupra suferințelor nedrepte. „*Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.*”

Nimic nu-i poate frustra de fericire pe cei ce întrunesc condițiile obținerii cetățeniei împărăției cerurilor. Ce condiții întrunesc ei? Sărăcia cu duhul, blindețea, însetarea de dreptate, mila, curăția inimii, zelul pentru menținerea și restaurarea păcii.

Vor fi fericiți chiar atunci cînd, pe nedrept, vor suferi ocări, prigoni și jigniri. Asigurarea că vor vedea pe Dumnezeu și arvuna acestei vederi sint mai puternice decît orice suferință.

„*Fericiți veți fi cînd vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni și — mîndrî — vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră.*”

„*Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.*” Îmbărbătare și asigurare în cel mai înalt grad. „*Bucurați-vă*”, adică umpleți-vă încă de pe acum de acea stare sufletească pe care o au cei ce cunosc că toți cei dragi vor fi — ei înșiși — subiecți ai bucuriei. „*În ceruri*”, expresie spațializantă a ipostazei omului înviat cu trup asemănător spiritului și în comuniune cu Hristos.

„*Și vă veseliți*”, adică dați expresie bucuriei încă de pe acum, mulțumind lui Dumnezeu și omagîindu-L.

Abia cu el s-a ajuns, prin realizarea autonomiei naționale bisericești și prin crearea de școli în limba națională, la acea situație care să facă posibil progresul unei cit mai largi păături de intelectuali români în Transilvania.

În studiul intitulat: *Die Orthodoxe Kirche in der Habsburgischen Donaumonarchie, 1526—1918* (Biserica Ortodoxă în monarhia habsburgică dunăreană, 1526—1918) din publicația „*Balkan Studies*” (1972, nr. 1, p. 17—30), care reprezintă o sumară trecere în revistă a patru secole de istorie a ortodocșilor din cuprinsul fostei monarhii habsburgice, profesorul Willibald M. Pöchl de la Universitatea din Viena se ocupă și de reînființarea Mitropoliei românești de la Sibiu în 1864, cu cele două eparhii sufragane de la Arad

și Caransebeș, fără a pomeni însă de rolul hotărîtor al lui Șaguna. Acesta este amintit doar în legătură cu Statutul Organic. În această privință este de remarcant observația lui Em. Turczynski, care socotește că rădăcinile unei puternice participări a laicilor în administrația bisericească a românilor ortodocși din Transilvania se găsește în istoria acestei Biserici Ortodoxe. Acest fapt a fost pe deplin lămurit în literatura noastră teologică prin lucrarea de referință a Pr. prof. Liviu Stan (*Mirenii în Biserică*, Sibiu, 1939).

Lucrările amintite aici acordă fiecare un spațiu diferit prezențării Mitropolitului Andrei Șaguna însă fiecare dintre ele contribuie la evidențierea personalității marelui mitropolit ortodox român.

Protopopul cărturar Vasile Gan

— 50 de ani de la moarte —

Între figurile de elită ale clerului ortodox ardelean, de la sfârșitul veacului trecut și prima jumătate a veacului nostru, se remarcă în mod deosebit aceea a venerabilului protopop-cărturar, Vasile Gan. S-a evidențiat prin înțelepciunea, onestitatea și activitatea sa bogată în toate domeniile vieții noastre bisericești și naționale. Cu osebire, slujba preotească a înțeles-o ca o chemare de sus, împlinind-o cu credință, cu iubire și cu deosebit zel apostolic. Ca atare, evocarea cu pietate a personalității protopopului Vasile Gan — la împlinirea celor 50 de ani de la trecerea lui în veșnicie — este un imperativ moral și educativ, pe de o parte pentru a-i cinsti memoria, pe de altă parte spre a servi o pildă de „păstor model” celor ce vor să se nevoiască cu folos în slujba apostolatului preoțesc...

Descendent dintr-o familie de țărani, Vasile Gan a văzut lumina zilei în satul Runc, jud. Alba, în anul istoric 1859. A răsărit din gila acestor mealegruși încărcate de istorie, fiind plămădit sufleteste în duhul iubirii față de legea strămoșească și față de norodul din care a răsărit. Meritul învâțării lui sufleteste — cu o bogată zestre morală — revine părinților lui, oieri din moși-strămoși, curajii în cuget și în sentimente. Ei l-au deprins, din fragedă copilărie, cu munca, i-au dăruit în conștiință omenia și l-au educat în iubirea de neam și lege, neuitând să-i deschidă ochii și asupra asperităților neurătoare ale vieții...

După isprăvirea școlii primare, a urmat Liceul piarist din Cluj, apoi s-a îndreptat spre Seminarul Teologic „Andreian” din Sibiu, remarcându-se, încă din perioada anilor de școală, cu pasiune deosebită pentru carte. E pasiunea nobilă care i-a înfrumusețat chipul sufletesc, făurindu-i o fizionomie luminoasă, proprie figurilor de elită.

Isprăvindu-și studiile, și-a întemeiat familie, căsătorindu-se cu Ana Peteanu, fiică de țărani din Ceanul-Mic, jud. Cluj. Viața lor familială s-a desfășurat în deplină armonie, soția dovedindu-se o colaboratoare înțeleaptă a sotului în spinoasa lui activitate pastorală. Casa lor a fost binecuvântată de Dumnezeu cu patru odrasle, dintre care doi băieți — Emil și Vasile — au îmbrățișat slujba preoției, aducând satisfacții legitime părinților, prin rîvna lor de „iconomi ai tainelor lui Dumnezeu”.

După o activitate rodnică de câțiva ani în două parohii rurale, preotului Vasile Gan i s-a încredințat conducerea protopopiatului Lupșei, cu sediul la Baia de Arieș, jud. Alba. În această direcție a muncii intens și metodic, pînă la sfârșitul vieții sale, dovedindu-se „omul potrivit la locul potrivit”. În administrația bisericească s-a remarcat printr-o rîvnă neobosită, printr-o meticulozitate rar întâlnită. La moartea sa, s-a subliniat că avea un exacerat simț al datoriei, care îl făcea să-și neglijească chiar boala ce-l chinuia, numai spre a lăsa pe urma lui totul în ordine ireproșabilă... Era o adevărată plăcere să surprinzi constant, ordinea, cinstea și precizia în purtarea agendelor administrative, de aceea Episcopul Nicolae Ivan l-a prețuit ca pe un colaborator apropiat, răspătându-i ostentilele cu frecvente adrese de mulțumire și cu acordarea distincției de protopop stavrofor. I-a încredințat și funcția de Consilier Eparhial (onorific) și mandatul de deputat în Adunarea Eparhială.

Atribuțiile administrative nu l-au sustras — însă — de la preocupările lui intelectuale, acestea fiind pasiunea dominantă a vieții sale, scopul major al vieții sale... Clipele de răgaz erau folosite pentru „ispitirea” Sf. Scripturi, a cărților folositoare din toate compartimentele culturii și turnate în slovă a gândurilor și a experienței sale pastorale. Activitatea publicistică și-a început-o la „Revista Teologică” din Sibiu, încă din anii tineretii, și a continuat-o pînă la apusul vieții. Fiind cuvîntător iscusit și condeier îndeminatec, Protopopul

Vasile Gan a publicat două volume de predici: „Ușile pocăinței” (1925) și „Spre Noul Ierusalim” (1927), tipărită amîndouă la Tipografia Diecezană din Arad.

Bogatele și prețioasele sale experiențe pastorale și le-a istorisit în volumul: „Memoriile unui duhovnic”, tipărit în Tipografia Eparhiei Clujului în anul 1928, din îndemnul și cu cheltuiala preoțimii din protopopiatul Lupșei, al cărui primstător a fost cîteva decenii protopopul Vasile Gan. Acestei cărți, la apariție, i s-a făcut o primire favorabilă, în toate cercurile teologice. Nu fără temei, fiindcă în ea este concentrată experiența de o viață a unui slujitor bisericesc care și-a înțeles misiunea, culegînd învățăminte și din eșecurile avute, ca urmare a lipsei de tact sau a absenței de la datorie. Lucrarea poartă subtitlul: „Studiu pastoral”, fiind cu adevărat o călăuză pastorală. Este adevărat că situațiile în care trăiește și activează preotul zilelor noastre sînt schimbate, dar cartea cuprinde rețete pastorale ce merită să fie reținute cu folos, de către începători în ale pastorației, unele fiind potrivite și în împrejurările actuale.

Aria activității protopopului Vasile Gan s-a extins și dincolo de sfera strict bisericească. Pretutindeni, unde socotea el că trebuie semănată lumină, o făcea cu multă generozitate. Despărțămîntul „Astrei” din Baia de Arieș l-a avut vreme îndelungată președinte, desfășurînd în întreaga regiune, o bogată activitate pentru culturalizarea maselor și în vederea Unirii celei mari, care s-a consfințit la Alba Iulia, la 1 decembrie 1918... În calitate de președinte al Comitetului școlar al gimnaziului „Petru Span” din Baia de Arieș, a dus o luptă viguroasă prin presă, îndeosebi prin ziarul „Turda”, pentru menținerea acestui așezămînt de cultură, în acest centru minier, fiind amenințat mereu cu desființarea. A sprijinit apoi toate acțiunile economice, culturale și filantropice, menite să aducă o îmbunătățire în traiul greu de atunci al locuitorilor din regiune. Pentru munca depusă în interes obștesc, i s-a acordat decorația „Răsplata muncii pentru Biserică”.

Cu ocazia morții protopopului Vasile Gan, întimplată la 22 ianuarie 1943, organul oficial al Eparhiei Clujului, „Renașterea”, scria: „Defunctul era unul dintre puținele exemple ale vremurilor de altă dată, care ne dădeau preoți după rînduiala lui Melchisedec... Pietatea, ce se desprindea din chipul lui blînd, nu era decît imaginea conștiinței sale profund creștine, ce se formează de obicei în meditație și rugăciune. Mireasma ei va fi pătruns în atîtea căminuri de păstoriți, mîngîind dureri amare și întărînd nădejdi aproape sfărîmate” (Vezi: Renașterea, Cluj, Nr. 5/1934). Tot în coloanele organului oficial al Eparhiei Clujului, s-a scris, cu prilejul morții sale, că „a fost o întrupare a virtuții creștine” și „Unul din cei mai de seamă protopopi ai Mitropoliei noastre”.

Într-adevăr, protopopul Vasile Gan a fost un cleric luminat și cucernic. Armătura lui morală este a unui înflăcărat militant pentru promovarea binelui obștesc. Atitudinea lui morală a fost a creștinului autentic, a slujitorului „care nu caută ale sale”, ci consideră că abnegația, dăruirea trebuie să fie totală, pînă la capăt. Cînd soția lui, preoteasa Ana și-a pierdut vederea, protopopul V. Gan nu s-a descumpănit ci i-a fost sprijin pînă la trecerea ei din viață, dar minat de conștiința datoriei, și-a pus sufletul și pentru păstoriții săi, atît cît a avut o fărîmă de energie. Ca atare, corect s-a spus că „a fost o întrupare a virtuții creștine”.

Protopopul Vasile Gan își doarme somnul de veci în cavoul familiei din Baia de Arieș, iar exemplul lui de duhovnic cucernic și de cărturar pasionat rămîne să fie înțeles și imitat de cei ce vor „să-și pună sufletul pentru turma pe care o păstoresc”.

Pr. prof. Ion Bunea

Două înțelesuri ale cuvintelor „moarte” și „înviere” în Noul Testament

Sfînta Scriptură vorbește despre moarte și înviere în două înțelesuri. Este o moarte a sufletului atunci cînd acesta petrece în patimi și fărădelegi despărțindu-se prin neascultare de Dumnezeu, izvorul vieții. Celor dintii oameni li s-a spus că în ziua în care vor călca porunca lui Dumnezeu „vor muri negreșit” (Facere II, 17); cu trupul n-au murit, căci au trăit încă mulți ani după izgonirea lor din fericirea raiului, dar au murit cu sufletul despărțindu-se prin neascultare de Dumnezeu. Aceasta este moarte în înțelesul cel dintii. A urmat după aceea moartea în înțelesul al doilea, despărțirea sufletului de trupul cel mult pătimitor, moartea pe care o cunosc toți oamenii și de care se îngrozesc. Pe cea dintii cei mai mulți nici nu o iau în seamă deși aceasta, moartea spirituală, se face pricină celei de-a doua. Despre sufletul împătimit, mort sufletește, stă scris: „... știu tăptele tale, că trăiești (= cu trupul), că ai nume, dar ești mort” (Apoc. III, 1).

Cînd unul dintre ucenicii care urmau lui Iisus îi cere ca, înainte de a-L urma, să-i dea voie să îngroape pe tatăl său, îi răspunde: „Lasă pe cei morți să-și îngroape morții lor.” Cine sînt acești morți? Negreșit, împătimitii, cei cufundați în moartea spirituală. Fiul risipitor din pildă a fost unul dintre aceștia. El și-a cheltuit toată averea părintească, adică darurile cu care l-a înzestrat Dumnezeu, trăind în desmierdări. El însă și-a „venit în fire” (Luca XV, 17) și a alergat cu pocăință și mărturisire sinceră la casa părintească, care închipuie Biserica, și a fost primit în „brațele părintești”, a fost îmbrăcat în „haina cea dintii”, i s-a pus inel în deget și a fost primit la ospățul dat pentru el, la care s-a tăiat „vițelul cel îngreșat” care închipuie Sfînta Euharistie. „Mort a fost și a înviat, pierdut a fost și s-a aflat” — grăiește despre el tatăl din pildă. Din care moarte a înviat? Desigur, din moartea cea dintii care i s-a tras din despărțirea de casa părintească. Aceasta este învierea cea dintii.

Despre morții de felul fiului risipitor scrie sfînta Evanghelie care se citește la înmormîntări, „vine ceasul, și acum este, cînd morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și care vor auzi vor învia” (Ioan V, 25). Acum, adică în această viață este vremea cînd morții sufletești, împătimitii de tot felul, aud glasul Fiului lui Dumnezeu; li se propovăduiesc

poruncile, voia lui Dumnezeu; răsună în urechile lor glasul chemător al clopotelor. Biserica ne cheamă să „auzim” acest glas pentru că auzirea și urmarea lui ne aduce învierea, învierea cea dintii. Prin păcate murim, iar prin împlinirea poruncilor înviem cu sufletul.

Începutul acestei învieri din moartea păcatului (a celui strămoșesc, mai întii, apoi a celor personale) are loc în Taina Sfîntului Botez. „Ne-am îngropat împreună cu Hristos — zice Sf. Apostol Pavel — de aceea înlățișai-vă pe voi lui Dumnezeu ca vii, sculați din morți” (Rom. VI, 13). Însemnătatea Botezului, în această privință, o arată Apostolul atunci cînd spune: „Păcatul nu va avea putere asupra voastră” (Rom. VI, 14), adică nu va va ataca cu silnicie, ca înainte de Botez; puteți să-i stați împotriva cu ajutorul harului primit la Botez căci, zice mai departe: „Dumnezeu, pe noi cei ce eram morți prin greșalele noastre, ne-a făcut vii împreună cu Hristos” (Efes. V, 16).

În aceeași pericopă evanghelică care se citește la înmormîntări, cu citeva rînduri mai jos, se spune: „vine ceasul (dar nu mai spune că acum este) în care toți cei din morminte vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și vor ieși cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea osîndirii” (Ioan VI, 28—29). Moartea cea de a doua este despărțirea sufletului de trupul ce se dă pămîntului din care a fost luat pînă la învierea și judecata cea de obște. Atunci „toți cei din morminte” vor auzi glasul „trîmbiței lui Dumnezeu, care va aduce pe cei adormiți întru Hristos, împreună cu El” (I Tes. IV, 16). Descoperirea dumnezeiască ține să ne asigure și să ne mîngîie, spunînd: „Fericit și sfînt este cel ce are parte de învierea cea dintii; peste acela moartea cea de a doua nu are nici o putere...” (Apoc. XX, 6). Ea nu trebuie să înspăimînte pe cel credincios, căci și ea a fost rînduită pentru ca „răutatea să nu fie fără de sfîrșit” — cum citim în rugăciunea de dezlegare a morților. Pentru cei drepti, cei ce, auzind glasul Fiului lui Dumnezeu în această viață, au urmat poruncilor Lui și au trăit în nestrîcătă legătură cu Hristos prin Sf. Taină și îndeosebi prin Sf. Euharistie, au avut parte de învierea cea dintii. Învierea cea de obște, cea de-a doua înviere, îi va aduce împreună cu Hristos.

Iată ce spune și Sfîntul Grigorie Palama, al Tesalonicului, în această privință: „După voia lui Dumnezeu, este și o moarte a sufletului celui nemuritor prin fire... precum despărțirea sufletului de trup este moarte trupului, așa despărțirea sufletului de Dumnezeu este moarte sufletului... Dar moartea venită în suflet prin neascultare nu strică numai sufletul... ci face și trupul chinuit de osteneală mult pătimitor și strîcacios și așa îl dă pradă morții. Aceasta va fi cea de-a doua moarte, precum ne-a învățat Sfîntul Ioan în Apocalipsă. Dar ascultă și pe marele Pavel zicînd: „Dacă trăiești după trup, veți muri; iar dacă omorîți cu duhul faptele trupului veți trăi” (Rom. VIII, 13). Viața și moartea despre care se vorbește aici sînt cele ale veacului viitor. Viața este bucuria de viață veșnică, iar moartea este chinuirea care dăinuiește veșnic. Așadar călcarea poruncii lui Dumnezeu se face pricină a toată moartea, pentru suflet și pentru trup, atît a celeia din veacul de acum cît și a celeia care stă în chinuirea cea veșnică. Și aceasta este moartea propriu-zisă, despărțirea sufletului de harul dumnezeiesc și înjugarea lui cu păcatul... Cel ce se teme de moartea aceasta și se păzește de ea, nu se va înfricoșa venind moartea trupului, avînd sălășluită în sine adevărata viață, care mai degrabă cîștigă prin moarte ceea ce nu se poate lua de la ea. Căci precum moartea sufletului este moartea propriu-zisă așa și viața sufletului este viața propriu-zisă. Iar viața sufletului este unirea cu Dumnezeu, precum a trupului este unirea cu sufletul” (Sf. Grigorie Palama, *Despre patimi și virtuți*).

Înțelegînd acum mai bine sensul adevărat al cuvintelor moarte și înviere se cuvine să ne întrebăm: sîntem vii cu sufletul? Umblăm în poruncile lui Dumnezeu? Ne hrănim sufletul cu Sfintele Taine? Luptăm împotriva patimilor, sau — ceea ce să nu fie — zăcem morți cu sufletul în mormînta păcatelor?

„Dacă ați înviat cu Hristos, căutați ce de sus, unde este El” — ne îndeamnă Apostolul Pavel (Col. II, 13). Precum tatăl din pilda fiului risipitor l-a îmbrăcat pe fiul întors la casa părintească în haină nouă, haina cea dintii a Botezului, așa Dumnezeu îmbracă cu strălucire ce-rească pe cel întors, înviat din moartea patimilor.

Prot. Dr. Gheorghe Lițiu

Viață și Lumină

lului” (Apoc. 22, 1). „Dumnezeu este izvorul vieții. Întru lumina Lui vedem lumină” (Ps. 35, 9). „Viața noastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu” (Gal. 3, 3). În El și de la El forța vie care hrănește și luminează inima și sufletul. „Întru El era viață și viața era lumina oamenilor” (Ioan 1, 4). Cîtă bogăție de daruri în această descoperire a Sf. Apostol și Evanghelist Ioan: viața este în Dumnezeu și ea este lumina oamenilor! „Dumnezeiasca Lui putere ne-a dăruit toate cele ce sînt spre viață” (II Petru 1, 3). Ce mîngîietoare speranță în dumnezeieștile daruri spre viață!

Izvorînd din Dumnezeu, viața este un dar dumnezeiesc. Cel mai mare! Un dar de care ne bucurăm cu toată ființa și o îndatorire de care trebuie să ne achitam, de la naștere și pînă la moarte.

În împlinirea acestei îndatoriri, creștinul se simte răspunzător nu numai față de existența sa, ci și față de existența fiecărui om. Omul ACESTA, subiectul ACESTUI, real, istoric, de aici, constituie pentru el o mare răspundere atît în lumea aceasta cît și dincolo de ea. Potrivit acestei răspunderi-obligații, cuvîntul și fapta creștinului în raport cu se-

menii este strădanie întru apărarea și perfecționarea necontenită a vieții tuturor, spre Izvorul ei.

Acest efort corespune cu miezul, țaria și năzuința principală a sufletului: mutarea hotarelor vieții pămîntesti la Dumnezeu. Prin ce putere se împlinește această mutare? Prin harul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și păzirea poruncilor Lui, care „lumina sînt”. În Hristos-Domnul, ne transformăm, lăuntric, și tot prin El ajungem la Părintele ceresc. Domnul însuși a zis: „Cel ce îmi urmează Mie... va avea lumina vieții” (Ioan 8, 12). „Cel ce are pe Fiul are Viața! Cel ce nu are pe Fiul lui Dumnezeu nu are viața!” (I Ioan 5, 12).

Între naștere și moarte, viața omului este, așadar, lumină din lumina lui Dumnezeu. Ea este și datorie în direcția păcii, a binelui vremelnic și veșnic al nostru și al semenilor de aici și de pretutindeni.

Vom cinsti, deci, zestrea sfîntă a vieții, străduindu-ne să devenim un „soare duhovnicesc”. În acest fel, respectăm însăși noblețea și obșția noastră. Tînzînd spre „viață din belșug”, răspundem chemării dumnezeiești la nesfîrșită viață: „Cel înșelat să vină! Cel ce voiește să vină și să ia în dar apa vieții!” (Apoc. 22, 17). Da, Doamne! Răspundem chemării Tale! Căci Tu ești „lumina vieții” noastre. „În Tine trăim, ne mișcăm și sîntem” (F. Ap. 17, 28).

Pr. Gheorghe Rădulea

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

● În ziua de 8 ianuarie 1984, P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a vizitat biserica parohială din parohia Rășinari I, prot. Sibiu, participând apoi la Sfânta Liturghie în biserica schitului din Păltiniș. Cu acest prilej Prea Sfinția Sa a vorbit despre Sfântul Gheorghe Hozzevitul a cărui pomenire s-a făcut în această zi, citi și despre preotul călugăr Ioan Iacov care s-a nevoit multă vreme în schitul românesc de la Iordan și în ultimul timp în Mănăstirea Sf. Gheorghe Hozzevitul în care a desfășurat o pilduitoare viață duhovnicească și cultural-bisericească.

● În ziua de 22 ianuarie 1984, P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a asistat la Sf. Liturghie în parohia Glimboaca, prot. Sibiu, jud. Sibiu. Cu acest prilej, la sfârșitul Sf. Liturghii P.S. Sa a ținut un cuvânt de învățătură în legătură cu pericopa duminicală: „Vindecarea orbului din Ierihon.”

● În ziua de 2 februarie a.c., P.S. Sa a participat la Sf. Liturghie în biserica, monument istoric, din parohia Gales, prot. Sibiu, jud. Sibiu. La sfârșitul Sf. Liturghii P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a ținut un cuvânt în legătură cu Praznicul „Întîmpinării Domnului”.

● În ziua de 5 februarie a.c., P.S. Sa a participat la Sf. Liturghie în biserica parohială din Hosman, prot. Agnita, jud. Sibiu unde, în cadrul Sf. Slujbe, Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a ținut un cuvânt de învățătură.

● **Duminică, 8 ianuarie 1984**, P.S. Vasile a făcut o vizită pastorală în parohia Hinchiriu, prot. Beiuș (Preot Teofil Bradea), în a cărei biserică de lemn, monument istoric a săvârșit Sf. Liturghie. A ținut un ziditor

ORADEA

cuvânt de învățătură. În aceeași zi a făcut o vizită de lucru la parohia Hidiseșel de Jos (Preot Roman Bereteu).

● În zilele de 17, 18 și 19 ianuarie 1984, s-au ținut la sediile protopopiatelor Oradea, Beiuș și Marghita din jud. Bihor, sub președinția chiriarhului, consfătuiri de lucru cu preoții din aceste protopopiate, în cadrul cărora s-a analizat, în spirit critic, activitatea pastorală din decursul anului 1983. Chiriarhul a trasat sarcini precise preoților, care să ducă la îmbunătățirea activității pastoral-misionare.

● În ziua de 23 ianuarie 1984, a avut loc la Centrul eparhial, sub președinția chiriarhului, o consfătuire de lucru cu protopopii din eparhie și cu cadrele de conducere de la Centrul eparhial. Fiecare protopop a făcut un succint, dar cuprinzător raport asupra realizărilor pe plan duhovnicesc, gospodăresc și patriotic în parohii și despre modul cum și-au îndeplinit preoții îndatoririle în anul 1983. Titularii secțiilor de lucru de la Centrul eparhial au făcut comunicări privind planul de activitate pe anul 1984. Chiriarhul, prin o temeinică expunere, a dat îndrumări în legătură cu modul cum ar putea să se dea un impuls nou și eficient activității pastorale și misionare a slujitorilor bisericești de la toate nivelurile.

SĂRBĂTORIREA SFINȚILOR TREI IERARHI LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN SIBIU

Sfinții Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan sint, după cum se știe, patronii școlilor noastre teologice ortodoxe, sărbătorirea lor la aceste școli constituind prilejul de a fi evocați în fiecare an cu mult folos pentru elevii seminariști și studenții teologi. La Institutul Teologic Universitar din Sibiu, această sărbătorire a avut loc luni, 30 ianuarie 1984, evenimentul fiind cinstit de prezența I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, I.P.S. Arhiepiscop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, P.S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, P.S. Episcop Vasile al Oradiei, P.S. Episcopi-vicari Lucian Făgărășanul (Sibiu), Timotei Lugojanul (Timișoara), P.S. Episcop-vicari Maramureșanul (Cluj-Napoca). Programul a început cu Sfânta Liturghie, săvârșită în catedrala mitropolitană de către P.S. Episcopi-vicari Lucian, Timotei și Iustinian, înconjuțați de un sobor de preoți și diaconi format îndeosebi din profesorii de la Institutul Teologic. Răspunsurile au fost date de corul studenților teologi, condus de P.C. prof. arhid. I. Popescu. S-a rostit o ectenie specială de pomenire a profesorilor și studenților teologi adormiți întru Domnul. La priceasnă predica zilei a fost rostită de P.C. pr. lector I. Mihăilă. La sfârșitul Sf. Liturghii, I.P.S. Mitropolit Antonie a mulțumit ierarhilor oaspeți pentru participarea la această sărbătoare a Institutului Teologic sibian, după care a făcut o scurtă caracterizare a Sfinților Trei Ierarhi, îndemnând special adresând studenților teologi de a-și înțelege chemarea urmînd și pilda luminoasă a Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie Teologul și Sf. Ioan Gură de Aur. Programul a continuat apoi în Aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, unde a fost deschis de P.C. Arhid. C. Voicu, rectorul Institutului, care a arătat originea sărbătorii și a motivat alegerea celor trei Sfinți Ierarhi ca patroni ai învățămîntului teologic. În continuare P.C. Sa a elogiat personalitatea P.C. prof. Alex. Moisiu, care a trecut la pensie și care a onorat catedra de Liturghică și Pastorală. Cuvîntarea festivă a fost rostită de P.C. pr. prof. Ilie Moldovan, fiind intitulată: „Adevărul și frumusețea vieții creștine după Sfinții Trei Ierarhi.” Corul studenților teologi a executat un mîncuș de frumoase compoziții corale, biserică și patriotice, între care încreștam: Troiță de arhierie (P. Gherman), Polieleu la Trei Ierarhi (N. Lungu), Pe Tîne Dumnezeule (R. Antofie) ș.a., iar studenții teologi: Irimia Valer (an II), Gh. Pop (an III) și Florin Lazăr (an IV) au citit fragmente din operele Sfinților Trei Ierarhi.

În partea finală a programului, au vorbit: D-l prof. H. Pitters, P.S. Episcop Vasile, P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, P.S. Episcop-vicar Timotei Lugojanul, P.S. Episcop Emilian, I.P.S. Mitropolit Antonie și P.C. pr. prof. D. Abrudan.

Sesiunea de comunicări:

MITROPOLITUL ANDREI ȘAGUNA —175 DE ANI DE LA NAȘTERE

După cum se știe, la începutul anului în curs s-au împlinit 175 de ani de la nașterea pururea pomenitului mitropolit al Transilvaniei Andrei Șaguna, eveniment consemnat și în unele publicații de stat. Biserica noastră Ortodoxă, toți credincioșii din Transilvania, datorează mult acestui mare ierarh și vrednic fiu al poporului nostru, din care motiv multipla sa personalitate a fost evocată la Centrul mitropolitan din Sibiu, cu prilejul acestei aniversări, printr-o festivitate demnă de cinstirea care i se cuvine. Festivitatea a avut loc marți, 31 ianuarie 1984, în Aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, în cadrul căreia a fost susținut un bogat program de comunicări științifice. Au participat: I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, I.P.S. Arhiepiscop

Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, P.S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, P.S. Episcop Vasile al Oradiei, P.S. Episcopi-vicari Lucian Făgărășanul (Sibiu), Timotei Lugojanul (Timișoara), Iustinian Maramureșanul (Cluj-Napoca), corpul profesoral, consilierii, studenții teologi, deputați eparhiali, preoți din Sibiu, alți oaspeți.

Programul a fost deschis printr-o cuvîntare rostită de P.C. Arhid. prof. C. Voicu, Rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care în calitate de gazdă a salutată pe participanții la această festivitate aniversară. În continuare au fost susținute următoarele comunicări: I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului: „Momentul Șaguna în istoria și cultura Transilvaniei”, temă care a cuprins o prezentare de ansamblu a mitropolitului Andrei Șaguna, „această conștiință românească a vremii sale”, în suflul căruia a ars, întocmai ca oarecînd la Moise, „testamentul strămoșilor”. Această temă a constituit și genericul sub care s-a desfășurat restul comunicărilor și anume: P.S. Episcop Vasile al Oradiei: „Mitropolitul Andrei Șaguna și românii din părțile bihorene”; P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul: „Mitropolitul Șaguna ca păstor de suflete”; P.S. Episcop-vicar Timotei Lugojanul: „Mitropolitul Andrei Șaguna în cronică Banatului”; D-l Prof. Vasile Netea: „Andrei Șaguna om de cultură al vremii sale”; P.C. prof. M. Păcurariu: „Mitropolitul Andrei Șaguna și învățămîntul românesc din Transilvania”; P.C. arhid. prof. I. Floca: „Mitropolitul Andrei Șaguna organizator bisericesc”; P.C. pr. prof. V. Mihoc: „Biblia mitropolitului Andrei Șaguna”; P.C. pr. prof. onor. N. Neaga: „Aspectul umanist al ilustrațiilor Bibliiei lui Șaguna”; D-l V. Olteanu, directorul muzeului bisericesc Sf. Nicolae Brașov: „Mitropolitul Andrei Șaguna și Brașovul”; D-l prof. A. Jivi a făcut o scurtă prezentare a profesorului american K. Hiltchins, după care a citit comunicarea acestui profesor: „Andrei Șaguna și revoluția din 1848”; P.C. pr. prof. S. Șebu: „Mitropolitul Andrei Șaguna ca predicator”.

În continuare scurte intervenții au avut loc din partea: P.C. pr. prof. onor. T. Bodogae despre imprimarea de către Șaguna a unor antimise pentru un episcop de pe coasta Dalmației; P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, despre bogata viață spirituală, lăuntrică a mitropolitului Șaguna; P.C. pr. S. Radu, despre spiritul șagunian; P.C. pr. vicar onor. Traian Belasçu, despre visul lui Șaguna împlinit în 1948 prin reîntregirea Bisericii ortodoxe din Transilvania; P.C. pr. V. Bunea, despre Șaguna ca cîtor al bibliotecii mitropolitane din Sibiu și al tipografiei eparhiale.

Toate aceste comunicări și intervenții au avut darul de a aduce în atenția studenților teologi, a celorlalți participanți aspecte din însemnata lucrare, din negrăita muncă a mitropolitului Andrei Șaguna depusă pentru ridicarea obștei românești din Transilvania, supusă în acei ani unei triple opresiuni: națională, socială și religioasă. A reieșit din expunerile făcute că, într-adevăr, așa cum mărturisea credincioșilor săi curînd după venirea sa la Sibiu, n-a cruțat „nici ostenală, nici cheltuială pentru binele și folosul vostru cel sufletesc și trupesc. Nici un minut, nici un prilej, nici un loc fără a-l fi întrebuițat spre ajutorința voastră”, din pilda mitropolitului Șaguna, cum s-a spus de către unii vorbitori, avînd multe de învățat și noi cei de astăzi, cler și credincioși deopotrivă.

P.C. pr. prof. D. Abrudan, rectorul Institutului, a mulțumit vorbitorilor pentru aportul adus la reușita acestei înălțătoare praznuiri și îndeosebi I.P.S. Mitropolit Antonie, din a cărui inițiativă s-a organizat.

Semnalăm... Semnalăm...

● O carte din rîndul marilor cărți, un poet din rîndul marilor poeți, al lui David, autorul psalmilor, al lui Solomon, autorul Cîntării Cîntărilor, al lui Roman Melodul, al lui Simion Noul Teolog, al lui Ioan al Crucii, al lui Toma de Kempis... Cartea se numește IMNELE IUBIRII, iar poetul se numește IOAN ALEXANDRU (Cartea Românească, 1983, 390 p.). Iată titluri de poezii: Evangheliarul de la Voroneț, Dveră la Putna, Iov, Rahila, Saul, Iona, Bunavestire, Imnul mielului, Maria Magdalena, Maxim Mărturisitorul, Ioan Casianul, Iubirea crucificată, Paza minții, Jertfa laudei, Isihia, Invierea, Epifanie, Miezonoptica, Păstorul cel bun, Mater Dolorosa, Athos, Îmbisericire, Stavros, Agapia, Călugărițe, Cheneză, Epital, Logos, Cernica, Troiță transilvană... Unele poezii sînt dedicate lui Ilie Cleopa de la Sihăstria, lui Paisie Olaru de la Sihla, Eustohiei Ciucanu de la Agapia, lui Constantin Galeriu de la biserica Silvestru din București. Imnele lui Ioan Alexandru pot sta alături de cele mai frumoase imne de pe tetrapodele stranelor noastre de două ori milenare, de pe care s-a învățat despre Dumnezeu, despre dragostea de țară și pe care s-a învățat limba română.

IMNELE IUBIRII calcă pe urma marelui imn din I Cor. XIII al poetului numit Pavel, ca și pe urma imnului închinat Logosului de poetul numit Ioan!

Mircea Iorgulescu numește seria Imnelor lui Ioan Alexandru „serial liric misionar”, și le consideră „una din cele mai insolite experiențe ale poeziei românești contemporane” (România Literară, 6, 1984, p. 10).

● În „Revue des Etudes sud-est européennes” (XXI, 1983, nr. 4, p. 349—359, preotul dr. Paul Mihail și cunoscuta autoare a unor savante studii lingvistice, dr. Zamira Mihail, publică împreună: NEUE DOKUMENTARISCHE BELEGE ZU DE EREIGNISSEN DER JAHRE 1821 UND 1877—1878, (Noi informații documentare cu privire la evenimentele din 1821 și 1877—1878). Părintele Paul Mihail a trecut de mult de 80 de ani, dar bibliografia lucrărilor sale e în continuă și neobosită creștere. Și nu numai în continuare.

● AMERICAN ROMANIAN REVIEW (VII, 4, 1983) se deschide cu portretul lui Theodor Aman (1831—1891) și un articol dedicat marelui artist. D-l Theodor Andrica, editorul, scoate în continuare o revistă bună, frumoasă și interesant ilustrată, la Detroit în Statele Unite ale Americii. Alte articole și studii tratează despre „Creștinătatea și românii”, „Iași”, „Împăratul Iosif II și românii din Transilvania”, „Transilvania și sași”.

● Despre un mare cărturar al trecutului, a publicat o carte în limba franceză Al Zub: L'HISTORIOGRAPHIE ROUMAINE A L'ÂGE DE LA SYNTHÈSE: A. D. XENOPOL (Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983, 101 p.).

● Valeriu Anania — arhimandritul nostru Vartolomeu — se angajează într-o dispută interesantă, pe care și-o propune singur, între primatul adevărului istoric și cel al adevărului artistic, pe de o parte în drama istorică, pe de altă parte în poezia dramatică. Dramaturgul, crede eseistul, e mai dependent de faptul istoric, decît poetul. Acesta din urmă e chemat „să înobileze istoria” abordînd-o ca posibilitate mai mult decît ca fapt istoric, cîntînd nu doar pe orizontala unei singure note, ci pe portativul tuturor gamelor posibile, pe verticală. Dacă poetul dramatic e mai liber față de tirania documentului istoric, travaliul său nu e totuși mai ușor decît al dramaturgului, pentru că trebuie să lupte din greu ca să-și aducă apa cea vie în care să-și înmoaie penița, din palatele nu totdeauna ușor accesibile ale zeitei Metafora și ale zeului Simbol. Ei, nu zice Anania chiar așa, dar am vrut să intrăm în atmosferă! Concluzia are aerul de argument pro domo, dar pe bună dreptate. Eseul, foarte interesant, se poate citi în „Contemporanul” (nr. 6, 3 februarie 1984, p. 9 și 11).

● Se citește cu plăcere cartea lui Dumitru Almaș, Necunoscuta de la Sucevița, (Editura Sport-Turism, București, 1982, 512 p.) roman plin de povești, născocite cu pricepere, spre a înfîrșa o legendă a întemeierii mănăstirii Sucevița. Reușește.

● Cei care sînt acasă în cultură, sau care se străduiesc să și-o aducă în casă, nu vor fi scăpați din atenție cartea lui Ion Ianoși NEARTA-ARTĂ (Cartea Românească, 1982, vol. I, 285 p.). Partea a III-a, în special, descoperă un autor familiarizat cu teologia și chiar cu subtilitățile ei, atunci cînd tratează despre „Lege și chip”, despre „Frumos și sublim” și despre „Vechi și nou”. Autorul explică recuperările artistice operate de cultura bizantină creștină, față de Vechiul Testament iconoclast, prin trecerea de la reprezentare la simbolizare (p. 165), arată mai departe cum întruparea Ființei divine a sporit șansele creștinismului de a se asocia cu artele în totalitatea lor, întruparea fiind reprezentare (p. 167); arată apoi cum traducerea prin „frumos”, de către Septuaginta, a ceea ce în ebraică era „bine” („Și a văzut Dumnezeu că toate erau foarte bune”, Fac. I, 31) a făcut din Dumnezeu un artist, și din creație o operă de artă, deschizînd cîmp larg artei în creștinism (p. 169); arată deasemenea cum Psalmii, Ecclesiastul, Cartea lui Iov, dincolo de dramele morale pe care le conțin și de caracterul lor meditativ, sînt pline de virtuți artistice (p. 189), ca și Evangheliile care au oferit inepuizabile surse de inspirație pentru artiști din cele mai diverse ramuri și genuri, specii și formule (p. 192)... Am putea continua, dar socotim că e suficient pentru a recomanda o carte, celor care știu s-o aprecieze dintr-o ochire.

● Scriitorul grec Tasos Michalas mi-a trimis o carte plină de informații și fotografii din viața noastră bisericească: I orthodoxy stî hora tu Ceașescu (Orthodoxia în țara lui Ceașescu). Atena, 1982, 150 p. Conține informații corecte și ne prezintă cu dragoste și prietenie.

● Afîm din „Lucaifărul” (5, 1984, p. 8) că Eugen Barbu a fost ales membru al Academiei de științe din New York. Prin cepele a fost încoronat și peste ocean! Îl felicităm.

● Mihai Rădulescu, lector de limbă engleză la Institutul Teologic din București, a scris o carte despre Civilizația armenilor. Liviu Antoncei îi dedică trei coloane în „Cronica” (nr. 5, 1984, p. 8), pline de meritate elogii.

● Cîntarea României e numită de Mircea Angheliescu: „Un imn emoționant al încrederii în geniul poporului” (Știința, 5 februarie 1984, p. 4). E titlul unui frumos articol despre Alecu Russo cu prilejul împlinirii la 4 februarie a 125 de ani de la moartea marelui scriitor.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.